

תנסיונו של תושב תושב צבאי

אל"מ ש' גבעולי

אמות מידה לפעולה. היה להם חלק בעי-צוב צה"ל, לא פחות מאשר בנייתוחים ובסיכומים הרשמיים.

והנה כאמור, התפרסנו על-פני שטחים נרחבים, וכאשר אנו מתראים, מתברר ש-מרבית הן הפנים החדשות, ואילו הוותיקים. עוסקים איש איש בענייניו ואין אחד בקי במלאכת חברו.

בתוך תחום זה רבה היא הבורות על ה-נעשה בשטחים המוחזקים. הערכה זו מח-ריפה במיוחד כאשר מסתבר שהבורות בתחום זה מקיפה גם את הסקטור האזרחי. משאלותיהם של אנשים מדהים ממש להי-ווכח עד כמה אינם חיים את עבודתנו בשטחים ועד כמה מושגיהם אינם מבו-ססים על המציאות.

העתונות מצדה תורמת תרומה שלילית לתמונה זו ומצליחה להגביר את העיוות. הדגש בדיווח העתונאי הוא על אירועי הביטחון ומתמיהה הוא שאף דיווח זה סובל מחוסר דיוק.

זכורות לי דוגמאות רבות, אך אסתפק ב-אחת מהן: בעת הפצצת מטה מחבלים ליד א-סלט נספו שני נהגים תושבי שכם שיצאו ברשיון ונקלעו לשם במקרה. כש-הוברר הדבר, ביקשו משפחותיהם האבי-לות רשות להביא את גופותיהם ולקברן בשכם. בקשה זו היתה לגיטימית, ולאחר שאנו הבענו את צערנו על האסון, התרנו להביא את הנספים. עשינו זאת מתוך הכרה בזכות המשפחות, וזה למרות ש-חששנו מרגישות הנושא — במיוחד כאשר הגופות הגיעו ביום שישי והוצבו במסגדים בעת תפילת הצהרים רבת המשתתפים. אותו יום צפיתי בשתי הליות העגומות. הן היו שקטות ומשפחתיות. שכם נמנעה במפורש מלהפכן לנושא פוליטי, למרות הנסיבות החריפות כשלעצמן. מה רבה היתה השתוממותי כאשר קראתי ביום א' בעתונות שבשכם היו הפגנות של אל-פים בעת לניות אלה.

מדוע נלגלג על העתונות הערבית על הג-זמותיה, אם העתונות שלנו מדווחת באר-תה צורה על המתרחש בשטחים? מקור התופעה הוא בכך, שעיתונינו שואבים את האינפורמציה ממקורות מקומיים. אסתפק בקביעת דבר שהינו עובדה לדעתי — קציני צה"ל שאינם מקורבים לנושאי ה-ממשל והניזונים מהדיווח העתונאי הרגיל מגיעים להשקפות שאינן תואמות את ה-נעשה בשטחים.

פעם הוזמנתי להרצות בקורס מפקדי פלו-

במלחמת ששת הימים התפרס צה"ל על שטחים רחבי ידיים. הגרעין הוותיק של אנשי הקבע שהיו מיוודעים איש לרעהו, התרחב במספרו והתפרס לפתע על-פני תחום גיאוגרפי רחב ואף החל בעיסוקים שונים ומשונים, שלא היה מורגל בהם. קודם לכן, עת התרחשו פגישות רעים, היו דנים ומנתחים כל אירוע והושמעו הערכות על פעולתו של פלוני או אלמוני. ניתן לומר שבמגעים אלה גובשו לא אחת

גות, ובתום ההרצאה קם אחד המאזינים ותקף בחום את האיסור שהוטל על כוחות צה"ל להיכנס לקסבה בשכם, וכתוצאה מכך היא נתונה לשליטת הערבים.

למותר לציין, שאנו נכנסים לשם בסיורים שגרתיים ואף בטילי היכרות של אירוח. זאת אנו עושים ברגל וברכב, ביום ובליל.

חש אני בצורך לדווח על הנעשה בשט-חים מעל במה זו, שכן אני משוכנע שידע זה חשוב אף לעושה במלאכה בתעלת סואץ או ברמה הסורית.

זה עתה התפרסם ב"מערכות" מאמר מקיף מאת תא"ל גזית: "השטחים המוחזקים — מדיניות ומעש". מאמר זה שיקף יפה את המדיניות המנחה את המעש היומיומי. לדעתי, יש צורך להמחיש את המציאות היומיומית עצמה.

זכורני שבאחת ההודמנויות, כאשר סיפר-תי על הנעשה בשכם, ניתחתי את המצב בשלושה תחומים: בתחום הביטחוני — המצב הוא טוב. אמנם מפעם לפעם ישנו אירוע ביטחוני, אך בדרך כלל, במקדם או במאוחר, משיגים כוחותינו את המבצ-עים בפעולה מבצעית שקודה. אין לומר שהמחיר שאנו משלמים בנפגעים או נז-קים הוא רב.

האוכלוסיה למדה לדעת שפעולות התק-פיות באיזור משבשות את חייה יותר מאשר את חיינו ונוצרה דעת קהל נגדן.

בתחום היחסים — לדעתי המצב הולך ומשתפר. נראה לי, שהאוכלוסיה השתכ-נעה שהבעיה לא תיפתר בתוך השטחים וההפגנות והשביתות פוגעות קודם כל בה. יתר על כן בשנה זו התעלמו אפילו מהשניים בנובמבר — יום הצהרת בלפור, שהיה מלווה בשביתות משך שנים רבות. אמנם, אין לומר שאוהבים אותנו היום, אך רבים הולכים ומשתכנעים שנגזר על שני הצדדים לחיות כשכנים — אמנם מאונס, אבל בכל זאת עדיף לפתח יחסי שכנות נסבלים מאשר לנקוט בהתמודדות בלתי-פוסקת ובלתי-מועילה.

בתחום הכלכלי — המצב שפיר. אנשים עובדים ומתפרנסים בכבוד. מקורות ההכ-נסה לא נפגעו. אלפים שנתמכים על ידי בניהם בכווית ובערב-הסעודית מצליחים לשמור על הקשר המשפחתי ועל התמיכה. האלפים העובדים בישראל — מרוויחים משכורת משולשת על המקובל בשטחים ולמרות יוקר החיים — עולה רמת החיים. שלושה תחומים אלה שהוסברו כאן בקי-

צור נמרץ נסקרו על-ידי בהרחבה, והנה לתמהוני — קרה לא פעם שאנשים השומרים עים אותי מגיבים:

"אם זה כל כך טוב, אז מדוע זה כל כך רע?" המזור בדבר שאני ממש חש שה-ציבור תמה על עמדותי החיובית והאופטימית — והריני חוזר ובוחר את עצמי — האמנם אני מתאר רק את הצד הוורוד? איני יכול שלא לחזור ולומר — הטירור בשטחים הוא תופעה שולית בלתי-חשובה. אמנם כל פגיעה בחייל, באזרח או בחייר היא חמורה מאוד ומכאיבה, אך אין בה כדי לשנות את העובדה הבסיסית שהחיים מתנהלים באורח סביר ויציב. בשכם זו ישנם כעשרת אלפים מפרנסים. קרוב ל-רבע מהם עובדים בישראל. למעלה מאלפי פיים פועלים נוסעים כל בוקר לעבודה ועובדים בישראל ומתפרנסים בכבוד — באותה שכם נורק רימון על-ידי אלמונים ונפגעו מספר עובדי-אורח מקומיים. התופעה הראשונה היא הבסיסית שמטביעה את חותמה על החיים ואילו הרימון הוא תופעה שולית.

כמובן, אין גורמי הביטחון צריכים לחסוך כל מאמץ כדי לתפוס את מטילי הרימון נים ולמנוע הישנות המעשים — אך צריך שהציבור יקבל את הדברים בפרופורציה נכונה.

בשעה שאני קורא את הדברים, אני נוכח שנגררתי לצורת טיעון פולמוסית, וזה למרות שהתכוונתי רק לספר על המלאכה המתבצעת בשטחים.

ארשה לעצמי לפתוח את החלק הזה של מאמרי בציטטה מדברי שר-הביטחון ב-אחת מהרצאותיו:

"אשר לתושבי השטחים, צריכים אנו — נוסף על השילוב המשקי והמנהלי, לעשות עוד דבר אחד, שהוא קשה יותר: צריך לבוא מאמץ עליון שלנו לשמוע אותם, להקשיב להם, להבין אותם, להתקרב אליהם, להיפגש אתם וליצור אתם מגע אנושי."

אם אצטט את שר הביטחון מתוך הזיכרון הרי שאמר באחת ההזדמנויות, כי אנו עוסקים בשטחים המוחזקים בשלר-שה תחומים: אחד — שלטון השומר על הביטחון; השני — ממשלה המספקת שירותים לאזרחים (והם משלמים מסים); והשלישי — יצירת יחסי שכנים.

אחרי שנים רבות של ניתוק ניתנה לנו הזדמנות לבנות יחסי שכנים. זכרונותי שביקרת עם עוזרי באחד הכפ-

רים. קיבלו אותנו יפה בבית המוכתר ונכבדי הכפר התאספו לשיחה. אחרי החלפת הברכות המסורתית פתחו הנכבדים וסיפרו מה לוחץ עליהם. הועלו נושאים אחדים ובסופו של דבר הועלתה כנושא עיקרי בעיית המים. ואומר לי המוכתר — כל מושל תרם תרומה לכפר: התורכי — בנה לנו מסגד, הבריטי — סלל כביש, הירדני — בנה בית-ספר, והנה אנו מצפים שאתה תסייע לנו בפתרון בעיית המים.

השבתי לאותו מוכתר בהלצה: בסדר, מה החיפזון? האם אנחנו כבר זזים מכאן מחר? אני מניח שעוד נספיק לפתור לך את בעיית המים, החשמל והתעיסוקה. האם ביקרת כבר בכפר ערבי בישראל? להפתעתך, השיב המוכתר בי-שלילה. לשאלתי, מדוע? — הגיב בשתיה-קה. שאלתי — אם אארגן סיור למוכתרים לישראל — התרצה לבוא? בוודאי! — השיב המוכתר.

בסיור השתתפו 50 מוכתרים ורבים נוספים התרעמו שלא השתתפו וביקשו סיור נוסף.

אוטובוס נאה של תיירים הוביל את המוכתרים מנפת שכם לסיור בישראל "הקטנה". נציג הממשל התלווה לסיור ולתמהונו התברר, שהסנגורים הנלהבים ביותר למדינת ישראל נמצאו בכפרי המיעוטים שלנו.

לדוגמה אצטט שיחה בשני כפרים ובשני נושאים:

ערביי שכם שאלו באחד הכפרים כמה שעות מקדישים ללימודי הדת בבית-הספר.

— המקומיים השיבו: "חמש שעות!" (דומני).

— "ואצלנו לומדים עשר שעות דת ב-שבוע", אמרו השכמים בניצחון.

המקומיים הביטו בהם בתימהון, ואמרו: — "וכי מי מכריח אותנו? אילו רצינו, יכולנו ללמוד 20 שעות, אך לדעתנו, צריך היום ללמוד מדעים ושפות, ובהכרח צריך לצמצם את שעות לימוד הדת — אבל זו החלטה שלנו."

— השכמים שואלים: "פליטים יש כאן?" — המקומיים: "יש פליטים מכפרים אלו ואלו."

— השכמים: "האם אפשר לדבר אתם?" — המקומיים: "בבקשה!" קוראים ל-פליטים ומתברר מהשאלות שהם מסודרים

יפה מאוד. לכל אחד בית נאה ותעסוקה ורבים רכשו חלקות אדמה, והם מעורים במקום.

— ואז נשאלו השכמים: "וכיצד נראים ה-פליטים אצלכם?"

הם הגיבו בשתיקה, שכן המחנות נראים היום כפי שנראו בשנת 1948, ולא עוד אלא שבינתיים נתבלו מאוד.

ואסכם: היחסים הם תקינים ואף יותר מזה, כל עוד אינם לצורכי תעמולה. בפרהסיה נמנעים התושבים לחשוף את יחסיהם התקינים עמנו. מסתבר, שלכורח זה ישנה השפעה על עיוות התמונה המצטיירת בדמיונם של הבריות.

העיר שכם סובלת ממחסור מתמשך ב-מים. בעונת הקיץ נאלצים להוביל מים במיכליות מאזורים מרוחקים. והנה קדחו המומחים שלנו באר ממזרח לעיר ומצאו כמויות גדולות של מים, היכולות לפתור את בעיית המים בעיר ואף לספקם לכפרים בסביבה. פרנסי העיר ומהנדסיה יצאו עמנו אל מקום הקידוח שבו התנהלה ב-אותה שעה שאיבת ניסיון. זרם אדיר של מים דלוחים פרץ מפי הצינור ושטף ב-מורד הוואדי. מי שלא ראה את השמחה הספונטנית של כולנו, לא ראה שמחת בית-השואבה מימיו. לאן נעלמו באותה שעה הפוליטיקה, הלאומנות וההסתיגוריות? הם נשטפו בורם הדלוח, ופינו מקר-מם למחשבות על קידמה ופיתוח.

מנסה אני לתאר עובדות חיים, אך חר-ששני שהתמונה כולה מורכבת מאלפי פרטים שקשה להעלותם על הכתב. ניתן לומר, שמנסים אנו ליצור אורה חיובית ואף חשים בהתקדמות בעבודתנו. אמנם עלולים לצוף קשיים ואף נסיגות ביצירת האוירה, אך אין ספק שהכיוון הוא חיובי.

נגעתי בהרחבה בנפת שכם, משום שמצוי אני שם בעניינים, אך אין לי ספק שתי-ארתי תיאור התופס בכל הנפות, גם בנפות שבהן מטילים רימונים אחדים בשבוע. אני משוכנע בדרך ההיגיון וההיקש שזוהי תופעה שולית. גם שם קיים הפיתוח, ויצי-רת העובדות הכלכליות והחברתיות בשטח-חים היא התופעה המרכזית.

אכן, ישנה עבודה בשטחים המוחזקים וישנה התקדמות. עוסקים אנו בבני-אנוש ומשתדלים לפתור בעיות תוך שיקול סביר וזהיר, כאשר המטרה לנגד עינינו היא פתרון בעיות הביטחון כחלק מפתרון ה-בעיה הכללית של חיים בצוותא.

זאת עושים אנו בשטחים!